

Cinema als museus. Bloody frames!

MILENA RUÍZ MAGALDI

Foto: Tate Arnau

Les arts que s'han entès com a populars o de masses no han tingut la rebuda ni la representativitat que cabria esperar que les institucions culturals els donessin. Aquesta afirmació ja la va formalitzar el professor, expert i savi en cinema (i en la vida, i en Ventdelplà) Àngel Quintana, citat en aquesta mateixa secció de l'Apartament en el seu número 0, i posa en paraules un buit esplendorós en els

espais físics —i simbòlics— dels museus i les galeries.

De la mateixa manera que la performance, el happening, la instal·lació i altres denominacions d'aquests ens bizarros que van sorgir i es van normalitzar —i normativitzar— com a llenguatges artístics fa ja gairebé cinquanta anys, el cinema i l'art en format audiovisual s'han trobat sempre amb què, com a llenguatge d'expressió, mai tindrien una rellevància

que els permetés accés a les venerables sales d'exhibició d'obres d'art. No cal citar obvietats que demostrin que el cinema és un art alhora plàstica, post-escènica, sonora i que a sobre (uau!) aprofita i incorpora noves tecnologies —la gran nebulosa d'allò «multimèdia»—. Tampoc és necessari treure-li la pols a grans creadors audiovisuals (cinematogràfics?) que en petites càpsules reben finalment el reconeixement que mereixen, gairebé sempre pòstum.

El cinema en sales d'art segueix provocant una estranyesa que es demostra incongruent amb el moment en què ens trobem, tant pel que fa al seu component visual i estètic com polític. Quina diferència hi ha? La creació audiovisual —diguem-ne videoart, d'acord— té molta més cabuda i, tant pel que fa a la seva part plàstica com tècnica i en moltes ocasions, també narrativa, són molt propers. Poden divergir (i no sempre) en codis, en formes de tractament de relats i elements plàstics, en una major o menor llibertat estètica i narrativa a l'hora

d'interpel·lar l'espectador. Però principalment canvien de públics: el consum indiscriminat de productes cinematogràfics que rarament transcendeixen el motllo de l'artilleria tecnològica i les camàndules atordidores, la recerca d'una sensibilitat barata i instantània i la consecució de relats planers i llocs comuns ofeguen les programacions de les sales de projecció. És cert que és el que molta gent aprecia, busca i recompensa. En la creació audiovisual, però, que també compta amb un circuit institucionalitzat, s'admeten excessos i el·lipsis inexplicables que es permeten per gaudir —diguem-ho així— d'una major llibertat narrativa i visual. Cap dels dos extrems és fructífer.

Després del cinema industrial, però, i després que aquest cinema donés grans obres d'art (sic), també hi ha vida. També hi ha creació i risc més enllà dels lligams del comerç, la indústria, el mainstream o els circuits de vellut i purpurina. Sense anar més lluny, les nostres comarques tenen creadors, creadors: poetes, no pas

escribes.

S'accepta: transcriure en un discurs expositiu el que podem copsar —de manera insuficient, trencadissa, tendenciosa i, admetem-ho, vulgar— del signe dels temps sempre serà una tasca inassolible i desagradada. En el cas de grans col·leccions d'art contemporani, partint dels anys que segueixen el final de la Segona Guerra Mundial, obviar la creació cinematogràfica és un error de criteri i demostra un punt de vista esbiaixat i empobrit. Cal obrir la porta de les institucions culturals, sigui quin sigui el marc físic que les albergui, a incorporar peces cinematogràfiques que, de manera perfectament constatable, van obrir molts ulls i van fer fregar moltes mans, inaugurant maneres d'utilitzar el mateix llenguatge sense que mai tornés a ser igual. La revolució.

Fer espectacle (li podem dir també fer-ne art, creació, projecte, mirall, relat) la vida quotidiana. Hitchcock —La ventana indiscreta està exposada-projectada a la col·lecció permanent de la postguerra al Reina Sofia, i també Bienvenido Mr.

Marshall de Berlanga— va contribuir, amb mitjans oferts per la gran indústria, a enriquir i reinventar un imaginari, a complementar les imatges que ell veia amb imatges construïdes pel seu enginy. De la mateixa manera, altres figures fora del circuit de la indústria també han explorat reconstruccions, narratives i retrats del zeitgeist que com a creadors presencien i els inquieta. Anys enrere, el CCCB de Barcelona va organitzar una meravellosa exposició que posava en diàleg el cinema de Carl Theodor Dreyer i la pintura de Vilhelm Hammershøi. El cinema entrava a les sales per propi peu i amb el cap alt, però de la mà de la pintura, com si la necessités per tenir la credibilitat que en solitari no se li pot atorgar des de les augustes parets. Cinema i fotografia (un llenguatge artístic encara més popular, més massiu, més accessible i (oh!) reproduïble tècnicament) també entraven de bracet, al mateix CCCB, amb Magnum. 10 seqüències, on fotògrafs de la prestigiosa agència evocaven cèlebres escenes de cinema, instants re-

tinguts per la seva mirada i plasmades de nou pel seu objectiu. El cinema era el punt de partida, però finalment el suport principal, tot i anar complementat per projeccions, era un altre.

Tenim, a Girona mateix, un Museu del Cinema, amb una programació d'interès innegable, desaproveitada i menystinguda tant per bona part de la població com per l'administració. Només admetem propostes cinematogràfiques a les butaques de les sales tradicionalment destinades al visionat —on des de fa cert temps, per cert, hi ha entrat de ple la retransmissió d'òperes, això sí que té credibilitat!— o a la intimitat de la nostra llar,

la nostra pròpia pantalla de projecció? I videoart a les sales d'exhibició artística? I «Señoras que cuelgan obras de Bill Viola en su muro»?

Seria eloqüent —és l'únic adjectiu adient, sembla ser— remodelar la nostra pròpia apreciació del mitjà audiovisual i cinematogràfic i deixar d'atribuir-li sistemes i circuits d'exhibició que es perpetuen des de fa massa temps (el cinema porta més de cent pràcticament sense moure's de lloc!). Si es va poder projectar el superb Harvey Keitel a escala colossal recitant el monòleg d'Ulysses' Gaze a la Documenta XII, Pulp Fiction ha de poder veure's sense sorpresa en un museu.

Precisament com a barra mesuradora del nostre temps multidisciplinari, rizomàtic, de transferència, col·laboratiu, do it yourself, pocs recursos i bones idees, 2.0 i demés, que és del que s'haurien d'ocupar les col·leccions de museus i galeries, el cinema és dels millors, si no el millor, coeficient.

També podríem parlar d'aquells molt nombrosos, molt diferent i molt extraordinaris productes televisius que, en un grau potser encara més extens, tant cronològicament com en indelebitat emocional, han canviat, renovat i trasbalsat l'imaginari de milers de persones. Prope-rament, al seu Apartament habitual.